

Θεσσαλονίκη, 9 Νοεμβρίου 2009

Προς το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής

Γραφείο κας Υπουργού

Γραφείο Γενικού Γραμματέα Φυσικού Περιβάλλοντος και Δασών

Γραφείο Γενικού Γραμματέα Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής

Κοινοποίηση

Πανελλήνια Ένωση Δασολόγων Δημοσίων Υπαλλήλων

Πανελλήνια Κίνηση Δασολόγων

Μη Κυβερνητικές Περιβαλλοντικές Οργανώσεις (πίνακας αποδεκτών)

Θέμα: Ανάγκη για ένα νέο ξεκίνημα και μεταρρυθμίσεις στη Δασοπονία

Αξιότιμη κυρία Υπουργέ,

Αξιότιμοι κύριοι Γενικοί Γραμματείς,

Ως Δασολόγος και Ερευνητής που ασχολείται για πάνω από τριάντα πέντε χρόνια με ζητήματα διαχείρισης δασών και φυσικού περιβάλλοντος, επιτρέψτε μου, καταρχήν, να ευχηθώ καλή επιτυχία στο έργο που αναλάβατε και να σας γνωστοποιήσω τις σκέψεις μου για τις μεταρρυθμίσεις που είναι αναγκαίες, προκειμένου η νέα και μοναδική ευκαιρία που παρουσιάζεται σήμερα για τη Δασοπονία, με την ένταξη των Δασικών Υπηρεσιών στο νεοσύστατο Υπουργείο Περιβάλλοντος, να κάνει ένα νέο ξεκίνημα που θα τη βγάλει από το τέλμα που την οδήγησαν λανθασμένες επιλογές της Πολιτείας κατά τα τελευταία 20 χρόνια.

Υποβάθμιση παραγωγικών διαδικασιών, ανεξέλεγκτες παρεμβάσεις στα δάση, καταστρατηγήσεις της Δασικής Νομοθεσίας, αδυναμία ελέγχου της κατάστασης διαχείρισης και προστασίας των δασών, διάσπαση και διασπορά αρμοδιοτήτων των Δασικών Υπηρεσιών, παραμόρφωση βασικών εννοιών περί δάσους, αδυναμία προσαρμογής της Δασοπονίας στις Κοινοτικές Οδηγίες, αδυναμία ανταπόκρισης των Δασικών Υπηρεσιών στις σύγχρονες κοινωνικές ανάγκες και απαιτήσεις, αδυναμία ενσωμάτωσης νέας γνώσης και τεχνογνωσίας, είναι μερικά από τα φαινόμενα που ταλανίζουν την Ελληνική Δασοπονία κατά τα τελευταία χρόνια και συνδέονται με σοβαρές και μη αναστρέψιμες επιπτώσεις για τα δασικά οικοσυστήματα και το φυσικό περιβάλλον της χώρας.

Όλα αυτά δεν αποτελούν κινδυνολογία, αλλά θλιβερές διαπιστώσεις που διατυπώνονται από πολλές πλευρές κατά τα τελευταία χρόνια. Δεν πρέπει όμως αυτές να οδηγήσουν στη σκέψη ότι η κατάσταση δεν μπορεί να αλλάξει. Κι όμως, αν θελήσει η πολιτική ηγεσία του νέου Υπουργείου να σκύψει στα προβλήματα των δασών με θετική σκέψη, να είστε βέβαιοι ότι η κατάσταση μπορεί να ανατραπεί και να διαφανεί μια νέα και αισιόδοξη πορεία για την Ελληνική Δασοπονία.

¹ Δ/ση: Λουτρά Θέρμης, 57006 Βασιλικά Θεσσαλονίκης. Τηλ. 2310 461172 (235), 6944193978. E-mail: gatzos@fri.gr

Με τις σκέψεις αυτές, αλλά και με τη βεβαιότητα ότι υπό την ηγεσία σας το νέο Υπουργείο Περιβάλλοντος Ε.&Κ.Α. μπορεί να εξασφαλίσει τις προϋποθέσεις για ένα νέο ξεκίνημα για τη Δασοπονία, σας αποστέλλω συνημμένα ένα πακέτο προτάσεων ως αφετηρία για τη δρομολόγηση των αναγκαίων μεταρρυθμίσεων, που κατά τη γνώμη μου είναι αναγκαίες για το νέο αυτό ξεκίνημα.

Με εξαιρετική τιμή,

Δρ. Σ. Γκατζογιάννης, Τακτικός ερευνητής
Δασολόγος, ειδικός στα θέματα διαχείρισης δασών και φυσικού περιβάλλοντος
Μέλος της Επιστ. Επιτροπής του Φορέα Διαχείρισης του Ε.Π. Ορεινής Ροδόπης

Πίνακας αποδεκτών

Μη Κυβερνητικές Περιβαλλοντικές Οργανώσεις
ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ
ΑΡΧΕΛΩΝ (Σύλλογος για την Προστασία της Θαλάσσιας Χελώνας)
Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς
Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία
Greenpeace
ΚΑΛΛΙΣΤΩ (Περιβαλλοντική Οργάνωση για την Άγρια ζωή και τη φύση)
Δίκτυο ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ SOS
ΜΟm, ΕΤΑΙΡΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΛΕΤΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗΣ ΦΩΚΙΑΣ
WWF Ελλάς

ΔΑΣΗ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

(Ανάγκη για ένα νέο ξεκίνημα και μεταρρυθμίσεις στη Δασοπονία)

(Δρ. Σ. Γκατζογιάννη, Τακτικού ερευνητή Ι.Δ.Ε./ ΕΘ.Ι.ΑΓ.Ε.)

Θεσμικές αλλαγές

1. Κατάργηση του άρθρου 1, εδάφιο 3 του Ν. 3208/2003 και επαναφορά το άρθρου 3, παράγραφοι 1, 2 και 3 του Ν. 998/89.

Περιλαμβάνει αντισυνταγματικές ρυθμίσεις και αλλοιώσεις στον επιστημονικό ορισμό του δάσους και διευκολύνει τον αποχαρκτηρισμό δασών και δασικών εκτάσεων (βλ. εργ.1).

2. Ανανέωση των προδιαγραφών εκπόνησης σχεδίων διαχείρισης δασών (Εγκύκλιοι 10223/958/1953 και 158072/1120/1965).

Το υφιστάμενο πλαίσιο εκ των πραγμάτων έχει ξεπεραστεί, λόγω παλαιότητας, αλλά και εξαιτίας των εν τω μεταξύ επελευθερωμένων αλλαγών τόσο στην τεχνολογία και τεχνογνωσία διαχείρισης δασών όσο και στις κοινωνικές απαιτήσεις που απευθύνονται σήμερα στο δάσος.

Το δίκτυο Natura 2000 και η ένταξη πολλών δασικών περιοχών στο δίκτυο των προστατευόμενων αυτών περιοχών (Εθνικά πάρκα, περιοχές SPA κ.ά.), όπως είναι τα δάση Δαδιάς, Ελατιάς και ΒΑ Δράμας, Γράμμου, Πίνδου, Αίνου, Πάρνηθας κλπ), το καθιστούν ανενεργό και τις συντασσόμενες βάσει αυτού μελέτες αμφισβητούμενης ισχύος, γιατί δεν καλύπτουν στοιχειώδεις ανάγκες αξιολόγησης ειδών και οικοτόπων.

Οι διϋπουργικές αποφάσεις (Ελσίνκι, 1993; Βιέννη, 2003, κλπ.) για την αειφορική διαχείριση δασών δεν μπορούν να ικανοποιηθούν από το υφιστάμενο πλαίσιο προδιαγραφών και η συνέχιση της εφαρμογής του θέτει εκτός αειφορικής πιστοποίησης τα δάση της χώρας.

Υφίσταται ήδη έτοιμο σχέδιο προδιαγραφών², το οποίο έτυχε αποδοχής από το σύνολο των Δασικών Υπηρεσιών της χώρας (μετά από σχετική δημόσια διαβούλευση) και θα μπορούσε να είχε ήδη εκδοθεί. Παρελκυστικές όμως πολιτικές (με εκπόνηση αντισχεδίων) ιδιοτελούς υφής εκ μέρους συντεχνιών (ΓΕΩΤ.Ε.Ε. και ιδιωτών δασολόγων) καθήλωσαν το σύστημα διαχείρισης δασών σε ξεπερασμένες δομές (βλ. εργ. 3).

3. Κατάργηση του Π.Δ. 126/86

Η εκμετάλλευση των δασών σύμφωνα με το διάταγμα αυτό οδήγησε τα δάση, τη Δασοπονία και τους Δασικούς Συνεταιρισμούς σε αδιέξοδες και επικίνδυνες καταστάσεις. Υπερκαρπώσεις, αδυναμία ελέγχου και παρακολούθησης επιπτώσεων των υλοτομικών εργασιών, έλλειψη πόρων από τις δασικές εκμεταλλεύσεις είναι μερικά φαινόμενα, που από τη μια μεριά μείωσαν το παραγωγικό δυναμικό των δασών και από την άλλη υποβάθμισαν παραγωγικές διαδικασίες και αποσυνέθεσαν πλήρως τον θεσμό των Δασικών Συνεταιρισμών και της δασικής εργασίας.

Σε δάση παραγωγικά που τελούν υπό καθεστώς προστασίας (Εθνικά πάρκα, περιοχές Natura 2000 κλπ) η εφαρμογή του ΠΔ 126 κρίθηκε ήδη ως μη συμβατή δράση με τους στόχους προστασίας (βλ. ειδική ρύθμιση στην ΚΥΑ ίδρυσης του Ε.Π. Ορεινής Ροδόπης (εργ. 4) και προτάσεις διαχείρισης δασών υπό καθεστώς προστασίας, Natura 2000, ΕΠ κλπ, εργ. 5,6).

4. Εναρμόνιση της Δασικής με την Περιβαλλοντική Νομοθεσία και ενσωμάτωση Κοινοτικών Οδηγιών (92/43) και Αποφάσεων περί αειφορίας κλπ.

Επικαλύψεις μεταξύ βασικών Νόμων, όπως ο 998/1979 για τα δάση και ο Ν. 1650/86 για το περιβάλλον και τις προστατευόμενες περιοχές είναι ανάγκη πλέον να αποτελέσουν ένα ενιαίο πλαίσιο νομοθεσίας για τα δάση και το φυσικό περιβάλλον, αίροντας επικαλύψεις και εναρμονίζοντας επιμέρους διατάξεις.

Η έννοια της αειφορίας, όπως διατυπώνεται στις διϋπουργικές αποφάσεις πρέπει να βρει έκφραση και μέσα στην Εθνική Νομοθεσία, διαφορετικά παραμένει κενός λόγος.

Πρακτικές και μέθοδοι χωροταξίας και διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών πρέπει να αποτελέσουν γνώμονα και να βρουν συγκεκριμένη έκφραση και στη διαχείριση όλων των δασών (παραγωγικών και μη).

Μονοδιάστατες και ξεπερασμένες αντιλήψεις για το ρόλο των δασών πρέπει άμεσα να υποκατασταθούν από λογικές της πολυλειτουργικής Δασοπονίας και της πολλαπλής χρήσης των δασικών οικοσυστημάτων.

5. Θεσμική κατοχύρωση του ρόλου των ΜΚΟ

Ο ρόλος των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ) σε τομείς, όπως ο περιβαλλοντικός έλεγχος και η παρακολούθηση του φυσικού περιβάλλοντος, η υποστήριξη δράσεων προστασίας, φύλαξης, ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης, έχει ήδη αναγνωρισθεί και πρέπει και θεσμικά να κατοχυρωθεί.

Υπάρχουν ακόμα και σήμερα κρατικοί δασικοί λειτουργοί που δεν αποδέχονται τους ρόλους αυτούς των ΜΚΟ και δημιουργούν σοβαρότατα προβλήματα στην υλοποίηση δράσεων περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος (π.χ. προγράμματα LIFE), όταν σε αυτά συμμετέχουν ΜΚΟ.

Οργανωτικές αλλαγές και μεταρρυθμίσεις

6. Διευθέτηση συναρμοδιοτήτων

Η σύζευξη Δασικών Υπηρεσιών με τις Υπηρεσίες του πρώην ΥΠΕΧΩΔΕ που χειρίζονται κοινά ζητήματα (διαχείριση περιβάλλοντος, Κτηματολόγιο κλπ) είναι μια αναγκαιότητα, διαφορετικά αναμένονται συντεχνιακά προβλήματα και αγκυλώσεις μέσα στο ίδιο το Υπουργείο.

Η σύζευξη αυτή πρέπει απαραίτητως να αφορά και τις περιφερειακές υπηρεσίες. Τα Δασαρχεία που έχουν υπό την ευθύνη τους δάση εντός περιοχών προστασίας (Εθνικά Πάρκα κλπ) έχουν σχεδόν αδρανοποιηθεί, όσον αφορά τη διαχείριση και ανάπτυξη των προστατευόμενων δασών, σε βαθμό που να μην προστατεύεται ο φυσικός πλούτος της χώρας. Από την άλλη πλευρά, οι Φορείς Διαχείρισης των Προστατευόμενων Περιοχών δεν μπορούν να υποκαταστήσουν τις Δασικές Υπηρεσίες στον ρόλο αυτό. Η δε επικοινωνία μεταξύ τους είναι από προβληματική έως εχθρική. Αυτό έρχεται ως απόρροια του γεγονότος ότι η Δασική Υπηρεσία που έχει την ουσιαστική ευθύνη διαχείρισης και προστασίας των περιοχών αυτών στερήθηκε μέχρι σήμερα οικονομικών πόρων, όχι μόνο για την προώθηση παραγωγικών δραστηριοτήτων, αλλά προπάντων αυτών που απευθύνονται στο περιβάλλον (LIFE κ.ά.). Εδώ υπάρχει και πρόβλημα υστέρησης και εγγενής αδυναμία ιδιαίτερα των περιφερειακών Δασικών Υπηρεσιών.

Η σύζευξη αυτή επιβάλλεται και από μια βασική αρχή διαχείρισης περί σφαιρικής και ολοκληρωμένης διαχείρισης των φυσικών πόρων. Αειφορική διαχείριση των δασών και κατ' επέκταση και του Φυσικού Περιβάλλοντος μπορεί γίνει μόνον εφόσον υπάρχει ενιαίο σχέδιο και ενιαίος φορέας διαχείρισης. Ενδεχόμενες επιπτώσεις από τομεακές παρεμβάσεις στα φυσικά οικοσυστήματα χωρίς ενιαίο σχέδιο και συγκεκριμένη ευθύνη, δεν μπορούν να ελεγχθούν στην πράξη (βλ. Εργ. 7, 8).

7. Αλλαγές σε επίπεδο Δασαρχείων και Δασικών Εκμεταλλεύσεων

Οι Δασικές Υπηρεσίες διαθέτουν ακόμα και σήμερα έναν σημαντικό μηχανισμό διοίκησης και διαχείρισης φυσικών πόρων, ο οποίος εκτός του ότι πρέπει να προστατευτεί και να

αναβαθμιστεί, μπορεί να αποτελέσει και γνώμονα για μια ορθολογική προσέγγιση της διαχείρισης των φυσικών πόρων και του φυσικού περιβάλλοντος γενικότερα.

Οι δασικές εκμεταλλεύσεις, ως ένας βασικός θεσμός διοίκησης και διαχείρισης παραγωγικών δασών της χώρας, πρέπει σήμερα να αλλάξει και να προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα, όπου το προϊόν δεν θα είναι πλέον μόνο το ξύλο αλλά ένα ευρύτατο πλέγμα προϊόντων και υπηρεσιών, που εκτείνονται προς τρεις διαφορετικές κατευθύνσεις: Παραγωγή (ξύλο, νερό, αρωματικά και φαρμακευτικά φυτά, καρποί κ.ά.), Δασική αναψυχή (γενική αναψυχή και περιαστικά δάση, ορεινός τουρισμός, θήρα, αλιεία ορεινών υδάτων κλπ) και Προστασία (αντιδιαβρωτική προστασία και διαχείριση λεκανών απορροής, προστασία και διαχείριση άγριας ζωής, της βιοποικιλότητας και των φυσικών αξιών των δασικών οικοσυστημάτων, διαχείριση προστατευόμενων περιοχών κλπ).

Ένα τέτοιος μετασχηματισμός είναι απολύτως αναγκαίος, αλλά δύσκολος, γιατί η πληθώρα των Δασικών της πράξης είναι επηρεασμένη από το μοντέλο: «Διαχειρίζομαι ορθολογικά τα δάση για παραγωγή ξύλου και ταυτόχρονα ικανοποιώ και προϋποθέσεις προστασίας και ανάγκες συμπληρωματικές (αναψυχή κλπ)». Αυτό το μοντέλο λειτούργησε ικανοποιητικά σε παλιότερες εποχές (μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '70), πλην όμως έχει ξεπεραστεί και επιβάλλονται αλλαγές και μεταρρυθμίσεις. Είναι απαραίτητο να υπάρξει ένα νέο σύστημα σχεδιασμού και ανάπτυξης των δασών, νέο σύστημα διοίκησης διαχείρισης των δασικών εκμεταλλεύσεων, νέες σχέσεις με τους Δασικούς Συνεταιρισμούς και τους παραγωγικούς φορείς, νέο λογιστικό σύστημα και σύστημα απολογισμού (οικονομικού και δραστηριοτήτων) κλπ (εργ. 7,8).

8. Αλλαγές στους φορείς Προστατευόμενων Περιοχών

Οι φορείς διαχείρισης των Προστατευόμενων Περιοχών, όπως έχουν συγκροτηθεί και λειτουργήσει μέχρι σήμερα πρέπει να αλλάξουν και να υπάρξει ένα διάδοχο σχήμα, που να το χαρακτηρίζει η σαφήνεια στις αρμοδιότητες, η αποτελεσματικότητα και η οριοθετημένη ευθύνη. Η αλλαγή τους σε συμβούλια περιβάλλοντος σε περιφερειακό επίπεδο με αρμοδιότητες, όπως ο αναπτυξιακός σχεδιασμός, η παρακολούθηση και ο περιβαλλοντικός έλεγχος, όχι μόνο των Προστατευόμενων Περιοχών, αλλά συνολικά των δασών και του φυσικού περιβάλλοντος είναι ίσως μια προοπτική που θα λύσει το θέμα των επικαλύψεων μεταξύ περιφερειακών φορέων και θα εξασφαλίσει συνθήκες αποδοτικής λειτουργίας (βλ. σχετικές προτάσεις στις εργασίες 5, 6).

9. Δασική - περιβαλλοντική πολιτική και διοικητικές μεταρρυθμίσεις

Οποιαδήποτε αναδιάρθρωση, τόσο κεντρικά όσο και περιφερειακά, πρέπει να απορρέει και να εξυπηρετεί τη δυνατότητα άσκησης συγκεκριμένης πολιτικής διαχείρισης των φυσικών πόρων και προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος της χώρας.

Περιμένουμε πάνω από 20 χρόνια να διαμορφωθεί μια Εθνική Πολιτική για τα δάση της χώρας, πλην όμως, αδικώς, εξαιτίας της σύγχυσης και των επικαλύψεων μεταξύ ΥπΑΑ&Τ και ΥΠΕΧΩΔΕ στα ζητήματα περιβάλλοντος. Τώρα είναι η μοναδική ευκαιρία να ξεπεραστούν όλες οι αγκυλώσεις και να διαμορφωθεί μια ενιαία πολιτική για τα δάση και το φυσικό περιβάλλον της χώρας, εξειδικευμένη κατά τομείς και με χωρικές και περιφερειακές αναφορές.

10.Υπαγωγή και των περιφερειακών Δασικών Υπηρεσιών στο Υπουργείο Περιβάλλοντος Ε&ΚΑ.

Η πολιτική αυτή πρέπει να μπορεί να εφαρμοστεί και να ελεγχθεί η εφαρμογή της. Για να γίνει όμως αυτό πρέπει το νέο Υπουργείο Περιβάλλοντος να διαθέτει και τους αναγκαίους γι' αυτό μηχανισμούς σε ολόκληρη την επικράτεια. Το πείραμα της τελευταίας δεκαετίας με την Κεντρική Δασική Υπηρεσία στο ΥπΑΑ&Τ και τις περιφερειακές Δασικές Υπηρεσίες στις Περιφέρειες και το Υπουργείο Εσωτερικών οδήγησε στα πρόθυρα διάλυσης ολόκληρο το σύστημα διαχείρισης και προστασίας των δασών, με σοβαρές και μη αναστρέψιμες συνέπειες τόσο για παραγωγικές διαδικασίες όσο και τα ίδια τα δασικά οικοσυστήματα της χώρας.

Η κατάσταση αυτή πρέπει τώρα να ανατραπεί και οι περιφερειακές Δασικές Υπηρεσίες να υπαχθούν ευθέως στο νέο Υπουργείο, χωρίς να αποκοπούν πλήρως από τις περιφερειακές δομές διοίκησης (Περιφέρειες, Νομούς και Δήμους). Ένα τέτοιο βήμα δεν θα εξασφαλίσει μόνον ευνοϊκές συνθήκες για την άσκηση μιας συγκεκριμένης δασικής και περιβαλλοντικής πολιτικής, αλλά θα βοηθήσει και στη σωστή αντιμετώπιση και άλλων χρονιζόντων προβλημάτων, όπως είναι οι δασικές πυρκαγιές, ένα ζήτημα, δηλαδή, στο οποίο οι μέχρι τώρα κυβερνήσεις έκαναν λανθασμένες επιλογές στρατηγικής, δεν έδωσαν τη δέουσα σημασία στο πρόβλημα και δεν το υποστήριξαν όσο θα έπρεπε. Το αποτέλεσμα ήταν τα φαινόμενα της Πελοποννήσου και όχι μόνο, το 2007 και της Αττικής το 2009. Το πρόβλημα των δασικών πυρκαγιών δεν βρίσκεται απλά και μόνο στη μεταφορά της δασοπυρόσβεσης από τη Δασική στην Πυροσβεστική Υπηρεσία, αλλά στην διάσπαση του συστήματος αντιπυρικής προστασίας, στην απομόνωσή του από άλλες δραστηριότητες προστασίας και διαχείρισης των δασών και, τέλος, στην απομόνωση και αποξένωσή του από τους φυσικούς προστάτες και διαχειριστές του χώρου (Δασικές Υπηρεσίες, Δασικοί Συνεταιρισμοί, ορεινοί κάτοικοι) και γενικά τους ανθρώπους που ζουν και εργάζονται μέσα στο δάσος (εργ. 7).

Εκσυγχρονισμός σε επίπεδο αναπτυξιακής υποδομής

11.Χαρτογράφηση δασών

Για να αναπτυχθεί οποιαδήποτε δασική πολιτική χρειάζεται, πέραν των απαιτήσεων της κοινωνίας, να γνωρίζουμε μερικά πολύ βασικά πράγματα για τα δάση της χώρας, όπως κατ' ελάχιστο όριο είναι: η έκταση των δασών, η συγκρότησή τους, το δυναμικό παραγωγής και απόδοσης σε προϊόντα και υπηρεσίες, καθώς και η δυναμική εξέλιξη αυτών, η κατάσταση υγείας και εξέλιξης κλπ.

Στη δεκαετία του 1960 ξεκίνησαν δυο δασικές απογραφές, μια απογραφή βάσει ερωτηματολογίου και στατιστικής των Δασικών Υπηρεσιών και μια Εθνική Απογραφή Δασών, που ξεκίνησε το 1965 και τελείωσε το 1985. Η πρώτη, αν και παρωχημένη, έδωσε κάποια στοιχεία εκτάσεων που τα χρησιμοποιούμε ακόμα και σήμερα (π.χ. το 19% ως ποσοστό δασοκάλυψης της χώρας που αναφέρεται ακόμα και σήμερα σε διάφορες περιστάσεις και αναφορές) προέρχεται από αυτήν την απογραφή. Η δεύτερη απογραφή σχεδιάστηκε από Αμερικανούς εμπειρογνώμονες, οι οποίοι ακολούθησαν πρότυπα που εφαρμοζόταν τότε σε χώρες του τρίτου κόσμου, χωρίς να λάβουν σοβαρά υπόψη τον τρόπο διαχείρισης των δασών. Ο τρόπος αυτός ακολουθούσε διαφορετικά πρότυπα, όπως αυτά της Μεσευρώπης, γι' αυτό και η ταξινόμηση των δασών (στην ΕΠΑΔ) σε βιομηχανικά και μη δάση, ούτε επίσης ακολουθούσε τις προϋποθέσεις εφαρμογής (οικονομικές και διοικητικές), εξού και η 20ετής διάρκεια. Οι αδυναμίες αυτές και η ιδιαίτερως μεγάλη διάρκεια του χρόνου απογραφής, που καθιστούσε μη συγκρίσιμες τις πληροφορίες των διαφόρων περιοχών που απογράφηκαν σε διαφορετικά χρονικά διαστήματα, δεν επέτρεψαν να έχουμε σήμερα μια σαφή εικόνα για τα δάση της χώρας.

Έκτοτε η σύνδεση της χαρτογράφησης των δασών με το ιδιοκτησιακό ζήτημα, το Δασολόγιο, το Κτηματολόγιο και ένα σωρό ακόμα «εφευρέσεις», που παγίδεψαν τους Δασικούς και μπέρδεψαν τους πολιτικούς (χωρίς να αποκλείονται και σκοπιμότητες για μη έλεγχο και αποφυγή παρακολούθησης των μεταβολών στα δάση) δεν επέτρεψε να διαφανεί η κρυστάλλινη και απολύτως εφικτή πρόταση για χαρτογράφηση των δασών και η διενέργεια μιας δεύτερης δασικής απογραφής, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη το ιστορικό και τα προβλήματα του παρελθόντος. Αποτέλεσμα της κατάστασης αυτής είναι να επικρατεί σύγχυση (άλλα στοιχεία δίνουμε στον FAO, άλλα στην Ε.Ε., άλλα για το Πρωτόκολλο του Κιότο κ.ο.κ.) και ανάλογα με τις περιστάσεις να επιχειρούμε σπασμωδικές κινήσεις για συγκέντρωση δασικών πληροφοριών.

12.Εθνικό Σύστημα Απογραφής Δασών

Σχεδιασμός και άμεση έναρξη εφαρμογής ενός Εθνικού Συστήματος Απογραφής Δασών (με συγκεκριμένο ορίζοντα αποπεράτωσης, κατά το δυνατόν 2ετίας) και με τρόπο όμως και προδιαγραφές που να έχουν σχέση με τον τρόπο διαχείρισης των επιμέρους δασών της χώρας αφενός και αφετέρου να εξυπηρετούν όχι έναν στόχο (όπως για παράδειγμα το σύστημα που μεθοδεύεται τελευταία για κάλυψη των υποχρεώσεων ως προς το

Πρωτόκολλο του Κιότο), αλλά πολλαπλούς και να δίνουν στοιχεία προς τις ακόλουθες κατευθύνσεις (εργ. 9, 10,11) ⁷:

1) Στοιχεία για την έκταση των δασών και δασικών εκτάσεων, κατανεμημένη σε μορφές κάλυψης γης και δασικούς τύπους (εδαφοπονικές μορφές, δασοπονικά είδη κλπ).

2) Στοιχεία για τη δομή και την εσωτερική συγκρότηση των δασών, όπως δομή συστάδων, ξυλαποθέματα, ηλικίες, προσαύξηση και παραγωγικό δυναμικό, κατάσταση υγείας και εξέλιξης, καθώς και μια σειρά άλλων παραμέτρων που εξασφαλίζουν τη δυνατότητα αξιολόγησης του συνόλου των δασικών λειτουργιών προς κατευθύνσεις, όπως παραγωγή, άγρια ζωή και βιοποικιλότητα, αισθητική τοπίου, δυναμικό διήθησης, κίνδυνο πυρκαγιάς και διάβρωσης κλπ).

3) Στοιχεία για τη βιομάζα και τον αποθηκευμένο άνθρακα στα δασικά οικοσυστήματα.

Αυτό το σύστημα απογραφής, επαναλαμβανόμενο ανά τακτά χρονικά διαστήματα (κατά κανόνα δεκαετία), μπορεί να δημιουργεί εισροές για την αντιμετώπιση των μεγάλων ζητημάτων της Ελληνικής Δασοπονίας, όπως:

* Απόκτηση βασικών πληροφοριών για τα δάση της χώρας, ως υποδομή για τη Δασική Πολιτική και ανάπτυξη και την προστασία των δασικών οικοσυστημάτων,

* εγκατάσταση και λειτουργία ενός διαρκούς συστήματος παρακολούθησης και ελέγχου της κατάστασης αειφορίας των δασών και

* ανταπόκριση της χώρας μας στις υποχρεώσεις προς την Ε.Ε. και άλλους Διεθνείς Οργανισμούς (Δείκτες αειφορίας, Πρωτόκολλο του Κιότο, Natura 2000 κλπ).

13. Ανάπτυξη ενός ενιαίου Συστήματος Γεωγραφικών Πληροφοριών

Αν η ηγεσία του Υπουργείου αποφασίσει να ανιχνεύσει τις δαπάνες που διατέθηκαν κατά τα τελευταία χρόνια για ψηφιοποιήσεις και δημιουργία ψηφιακών βάσεων δεδομένων για τα δάση και το φυσικό περιβάλλον από διαφορετικούς φορείς, όπως Δασικές Υπηρεσίες, Δήμους, Κοινότητες Νομαρχίες, Περιφέρειες, ιδιώτες μελετητές, Περιβαλλοντικές Οργανώσεις, Ερευνητικά Ιδρύματα, Πανεπιστήμια και λοιπούς φορείς, θα διαπιστώσει ότι: α) οι δαπάνες που έχουν διατεθεί από εθνικές και ευρωπαϊκές πηγές, αρκούν να ψηφιοποιηθεί και χαρτογραφηθεί ολόκληρη η Ελλάδα πολλαπλά, β) οι γεωγραφικές βάσεις που δημιουργήθηκαν είναι αποσπασματικές και δεν μπορούν να επικοινωνήσουν μεταξύ τους και να ενσωματωθούν, δίχως άλλο, σε ένα ενιαίο Γεωγραφικό Σύστημα Πληροφοριών, ως θα έπρεπε.

Οι Δασικές Υπηρεσίες εργάζονται καθημερινά πάνω σε αναλογικούς χάρτες δασικής βλάστησης κλίμακας 1:20.000, που ανανεώνονται ανά δεκαετία στα πλαίσια σύνταξης των χειριστικών σχεδίων. Αυτοί οι χάρτες αν συγκεντρωθούν κεντρικά, μπορούν, με ειδική επεξεργασία να αποτελέσουν τη βάση για έναν πρώτο δασικό χάρτη της χώρας κατάλληλο για επιχειρησιακούς σκοπούς προς διάφορες κατευθύνσεις.

Είναι ανάγκη να αναπτυχθεί μια κεντρική γεωγραφική βάση δεδομένων και με απλές διαδικασίες και χωρίς σοβαρές δαπάνες να εμπλουτιστεί με πληροφορίες των περιφερειακών Δασικών και άλλων Υπηρεσιών. Αυτή η βάση είναι σε θέση να αποτελέσει στη συνέχεια το Γεωγραφικό Σύστημα Πληροφοριών του Υπουργείου Περιβάλλοντος, το οποίο εμπλουτιζόμενο με ποσοτικές και θεματικές πληροφορίες μπορεί να καλύπτει πολλαπλές ανάγκες, όπως:

- Εποπτεία στον χώρο του φυσικού περιβάλλοντος της χώρας
- Ένταξη και αναφορά όλων των περιβαλλοντικών πληροφοριών
- Υποστήριξη της διαχείρισης των φυσικών πόρων, της παρακολούθησης και προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος συνολικά
- Αφετηρία για την κατάρτιση του Δασολογίου της χώρας
- Υποστήριξη της αντιπυρικής προστασίας και της αποκατάστασης καμένων εκτάσεων κλπ.
- Ανταπόκριση της χώρας σε Διεθνείς Οργανισμούς κλπ.

(Η δομή του συστήματος αυτού έχει ήδη μελετηθεί, ενώ αντίστοιχη πρόταση προγράμματος για ανάπτυξη του συστήματος υπάρχει ήδη στη Δ/ση Ανάπτυξης Δασικών Πόρων) (εργ. 12,13).

14. Δασικό κτηματολόγιο

Το ιδιοκτησιακό ζήτημα των δασικών εκτάσεων και η εκτός σχεδίου πόλης δόμηση έχει παγιδέψει μέχρι σήμερα τις Δασικές Υπηρεσίες και τις Κυβερνήσεις σε ένα φαύλο κύκλο με το πρόσχημα ότι, αν δεν λυθεί το ιδιοκτησιακό δεν μπορεί να υπάρξει δασική ανάπτυξη και προστασία των δασών. Αυτό αποτελεί μύθο, ο οποίος κάποτε πρέπει να παραμεριστεί και η Δασοπονία να προοδεύσει. Το πρόβλημα των ιδιοκτησιών στα δάση είναι και θα είναι διαρκές γι' αυτό και πρέπει να διασφαλίσουμε τη λειτουργία μιας διαρκούς διαδικασίας νομικής επίλυσης των διεκδικήσεων και εν συνεχεία ένταξης του αποτελέσματος στο Εθνικό Κτηματολόγιο.

Παράλληλα, η Δασική Υπηρεσία πρέπει να συνεχίσει να κάνει τη δουλειά της απαλλαγμένη από το πρόβλημα των αναγνωρίσεων και των νομικών διευθετήσεων. Το πρόβλημα των διεκδικήσεων αφορά κυρίως περιοχές όπου η αξία της γης είναι μεγάλη και μπορεί εύκολα να οριοθετηθεί χωρικά. Ταυτίζεται δε, λίγο ως πολύ, και με τις πυρόπληκτες περιοχές της χώρας και μπορεί, οριοθετούμενο, να αποτελέσει αντικείμενο μιας ξεχωριστής πολιτικής προστασίας και διαχείρισης των Φυσικών Πόρων, απ' ό,τι στις άλλες περιοχές της χώρας (κατά χώρο κατανομή προτεραιοτήτων), καθώς και τη βάση για μια διαφορετική διάρθρωση των Δασικών Υπηρεσιών. Έτσι θα υπάρχει μια εξειδικευμένη κατά χώρο πολιτική και δεν θα ταλανίζεται ολόκληρη η δασική Ελλάδα από τα προβλήματα της Αττικής, της Χαλκιδικής και των υπόλοιπων πυρόπληκτων περιοχών.

Μέσα από τέτοιου είδους διευθετήσεις μπορεί να βρει λύση και το πρόβλημα της αντιπυρικής προστασίας των δασών. Δεν μπορεί, για παράδειγμα, να υπάρχει το ίδιο σύστημα αντιπυρικής προστασίας στον Γράμμο της Καστοριάς και στην Χαλκιδική. Στην πρώτη περίπτωση η Πυροσβεστική Υπηρεσία δεν μπορεί να είναι αποτελεσματική (λόγω δυσκολιών πρόσβασης και εποπτείας) και ενδεχομένως να μην χρειάζεται, γιατί το πρόβλημα των πυρκαγιών δεν είναι σημαντικό και ενδεχομένως να μπορεί να αντιμετωπιστεί με επιτυχία από τους δασεργάτες και τους Δασικούς που εργάζονται μέσα στα δάση του Γράμμου. Ενώ στη δεύτερη περίπτωση, δηλαδή στη Χαλκιδική, καθώς και στις άλλες παραθαλάσσιες περιοχές και στα περιαστικά δάση, η Πυροσβεστική Υπηρεσία μπορεί να είναι αποτελεσματική, όταν συνηγορήσουν και οι άλλες προϋποθέσεις συνεργασίας με άλλους φορείς, ώστε το σύστημα αντιπυρικής προστασίας να είναι ενιαίο και αρραγές.

15. Ερευνητική υποστήριξη

Το νέο Υπουργείο ΠΕ&ΚΑ είναι ανάγκη να υποστηριχθεί και από ερευνητικά ιδρύματα που ασχολούνται με τα θέματα των δασών και του φυσικού περιβάλλοντος γενικότερα. Η αναγνώριση προβλημάτων και η επεξεργασία λύσεων, οι προβλέψεις για το μέλλον του φυσικού περιβάλλοντος, η μεταφορά τεχνογνωσίας και η υποστήριξη στη διαμόρφωση πολιτικής είναι μερικά ζητήματα που η εφαρμοσμένη έρευνα μπορεί να υποστηρίξει αποτελεσματικά.

Υπάρχουν ήδη δυο πολυθεματικά Ινστιτούτα Δασικής Έρευνας (Θεσσαλονίκη και Αθήνα) (βλ. Εργ. 14), καθώς και άλλα που δραστηριοποιούνται στο χώρο του φυσικού περιβάλλοντος. Είναι ανάγκη όπως τα Ινστιτούτα αυτά, που δραστηριοποιούνται στο ΕΘ.Ι.ΑΓ.Ε. και βρίσκονται υπό την εποπτεία του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης, να μεταφερθούν στο νέο Υπουργείο, ώστε να υφίσταται η δυνατότητα σχεδιασμού και άσκησης εφαρμοσμένης και αποτελεσματικής έρευνας στα ζητήματα του φυσικού περιβάλλοντος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ/ ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΑ²

- 1) Γκατζογιάννης, Σ. 2003. Η τροποποίηση του Δασικού Νόμου ως επιστέγασμα συγκεκριμένης πολιτικής για τη Δασοπονία. Εισήγηση στη Δημερίδα «ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ», που διοργανώθηκε από το Γεωτεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας (ΓΕΩΤ.Ε.Ε.), την Εταιρεία Νομικών Βορείου Ελλάδος (Ε.ΝΟ.Β.Ε.) και την Επιστημονική Εταιρεία Διοικητικής Δικαιοσύνης (Ε.Ε.Δ.Δ.), στο Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο. Θεσσαλονίκη 12 και 13 Δεκ. 2003 (Σελ. 17).
- 2) Γκατζογιάννης, Σ. 2008. Σχέδιο προδιαγραφών εκπόνησης σχεδίων διαχείρισης δασών/ δασικών οικοσυστημάτων. Β' Έκδοση. Εργαστήριο Δασικής Διαχειριστικής και Δασικής Οικονομικής του Ινστιτούτου Δασικών Ερευνών. ΕΘ.Ι.ΑΓ.Ε. Αυτοτελής έκδοση. 144 σελ. ISBN: 978-960-88241-2-6.
2α) Γκατζογιάννης, Σ., Ζυγούρα, Β., Βέργος Σ. & Παλάσκας, Δ. 2004. Ανάλυση τιμών – αμοιβολόγιο μελετών διαχείρισης δασών/ δασικών οικοσυστημάτων. Θεσσαλονίκη, Ι.Δ.Ε./ ΕΘ.Ι.ΑΓ.Ε., ΤΕΙ Δασοπονίας Καρδίτσας (Αυτοτελής έκδοση, σελ. 47).
- 3) Γκατζογιάννης, Σ. 2009 Αξιολόγηση της πρότασης ομάδας εργασίας του ΓΕΩΤ.Ε.Ε. (Ζάγκας κ.ά. 2009) με τίτλο: ΠΡΟΤΥΠΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΔΑΣΙΚΩΝ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ.
- 4) Κ.Υ.Α. Εθνικού Πάρκου Ορεινής Ροδόπης
- 5) Γκατζογιάννης, Σ. 1999. Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη για την περιοχή Κ. Ροδόπης. ΕΘ.Ι.ΑΓ.Ε., ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ, ΥΠ. ΓΕΩΡΓΙΑΣ (Αυτοτελής έκδοση).
- 6) Γκατζογιάννης, Σ. 2001. Σχέδιο διαχείρισης των οικοτόπων Μαύρης πεύκης Β. Γράμμου και Ειδική διαχείριση πιλοτικής περιοχής (Υπομήματα: 5γ,6α,6β,6γ και 6δ). Θεσσαλονίκη. Ι.Δ.Ε./ ΕΘ.Ι.ΑΓ.Ε., ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ (Αυτοτελής έκδοση, σελ. 185).
- 7) Γκατζογιάννης, Σ. 2007. Η ανάκαμψη των Δασικών Υπηρεσιών κλειδί για τη σωτηρία της Δασοπονίας. Εισήγηση στο 13^ο Πανελλήνιο Δασολογικό Συνέδριο, 7-10 Οκτωβρίου 2007, Καστοριά
- 8) Γκατζογιάννης, Σ. 2008. Σύγχρονη διαχείριση δασών για την εξυπηρέτηση της δασοπονίας πολλαπλών σκοπών, οικολογική διαχείριση. Προσκεκλημένη εισήγηση στη Δημερίδα με θέμα: Πολιτική ανάπτυξης και Διαχείρισης Δασών στα πλαίσια του προγράμματος: Αγροτική ανάπτυξη της Ελλάδας 2007-2012 «Αλέξανδρος Μπαλτατζής» του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.
- 9) Γκατζογιάννης, Σ. 2009. Επιστολή προς Γενική Δ/ση Ανάπτυξης και Προστασίας Δασών για Εθνική Απογραφή Δασών (23-10-2009).
- 10) Γκατζογιάννης κ.ά., 2008. Πρόταση προγράμματος LIFE για Εθνική Απογραφή Δασών και Δείκτες Αειφορίας.
- 11) Γκατζογιάννης, Σ. 2009. Απόψεις για τον σχεδιασμό Εθνικού Συστήματος Απογραφής Αερίων του Θερμοκηπίου από τον τομέα Χρήσεις Γης, Αλλαγές Χρήσεων Γης και Δασοπονία (Επιστολή προς τις Δ/νσεις Δασών του Υπουργείου Περιβάλλοντος Ε&ΚΑ, 3-11-2009).
- 12) Γκατζογιάννης, Σ. 2008. Ανάπτυξη πληροφοριακού συστήματος για τις Υπηρεσίες Δασών της χώρας (πρόταση προς τη Δ/ση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης των δασών Υπ. Περιβάλλοντος Ε&ΚΑ)
- 13) Γκατζογιάννης, Σ. 2004. ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ. (Για διαχείριση δασών και αντιπυρική προστασία). "FMIS-SITHON" (Geographical Information System For Forest Management and Wild fire protection. (Έκθεση Τεκμηρίωσης και εγχειρίδιο χρήσης (Αυτοτελής έκδοση). Ι.Δ.Ε. / ΕΘ.Ι.ΑΓ.Ε.
- 14) Ι.Δ.Ε. 2009. Πεπραγμένα του Ινστιτούτου Δασικών Ερευνών (για το έτος 2008).

² Για τα ντοκουμέντα αυτά μπορούν να αποσταλούν τα σχετικά κείμενα σε ψηφιακή ή και αναλογική μορφή εφόσον ζητηθούν.